Wezenzondag

17 mei 2026

Dorpskerk - Blaricum

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Inleiding

De retorische vraag is al zo vaak gesteld: Hoe kan de liefde een gebod zijn? De tegenwerping is al zo vaak gemaakt: Echte liefde kun je niet eisen van een ander. En dat is allemaal waar. En het zou ons niet moeten verbazen dat daar waar je werkelijk naar de liefde van God gaat verlangen niet alleen mooie dingen gebeuren, maar ook tegenkrachten zich ontwikkelen. Des te fermer hebben wij juist dan hoofd- en bijzaken te onderscheiden. ‘Zoek eerst het koninkrijk,’ zegt Jezus, ‘en al het andere wordt u geschonken.’

Schriftlezing Oude Testament: Leviticus 19, 17-18
Tweede Schriftlezing: 1 Johannes 4, 7-21
Schriftlezing Evangelie: Johannes 13, 31-35

Prediking

Gemeente van Christus,
wij zijn gewend de term ‘loflied op de liefde’ te reserveren voor 1 Korintiërs 13. Wie kent het niet?

> Ons resten geloof, hoop en liefde, deze drie,
> maar de grootste daarvan is de liefde.[1]

Maar deze prachtige hymne staat in de bijbel niet op zichzelf. We kennen het Hooglied, waarin de liefde tussen twee mensen een gelijkenis is geworden voor de liefde tussen God en de mens. We hebben gehoord hoe zelfs in de oeroude oproep uit Leviticus de liefde tot jezelf, in Gods naam gelijk te stellen is, aan de liefde tot de mens naast je.[2] Jezus heeft die tekst goed gekend en betrekt zelfbewust, zoals de evangelist het ons vertelt, zijn eigen liefde voor de mensen aan hem toevertrouwd op hun liefde onderling. Kennelijk is er een voortdurend verband. God heeft ons eerst liefgehad, en dat kan en dat mag niet zonder gevolgen blijven voor de omgang van mensen met elkaar. Dit uitgangspunt heeft krachtig doorgewerkt in de vroege kerk. Op deze wijze gezien is de liefde van God de bestaansreden van de kerk. En in de eerste Johannesbrief zien we een verdere uitwerking en fascinerende toespitsing wanneer daar staat: ‘God is liefde.’[3]

---

[1] 1 Korintiërs 13,13.
[2] Vgl. Klauck, H.-J., *Evangelisch-Katholischer Kommentar zum Neuen Testament*, XXIII/1, *Der Erste Johannesbrief*, Neukirchen/Vluyn 1991, 244-276.
[3] 1 Johannes 4,16.

Waar het hier over gaat is de gevende, de vergevende, de zorg dragende, de milde, de beschermende liefde, in het Grieks weergeven met het werkwoord ‘agapaoo’. Dat is iets heel anders dan de vragende, de eisende, de op de zelfrechtvaardiging gerichte, de begerende, de naar aandacht voor zichzelf en verzorging verlangende liefde, in het Grieks ‘erotaoo’.[4] Maar ook die mag er zijn, met dien verstande dat de eerste vorm van liefde aan de tweede vorm zijn plaats wijst. Respect en vergevingsgezindheid gaan in Gods perspectief aan ambities en veeleisende aandacht vooraf.

Niemand minder dan God zelf is voor de schrijver van de eerste Johannesbrief de bron van de overvloeiende, de schenkende liefde, die als het ware de eigenschap heeft over te stromen naar telkens weer de volgende persoon. Deze God ‘kennen’ is daarbij geen wijsgerige status, geen zelf verworven wetenschap, geen bijzondere kwaliteit als gevolg van eigen naarstig speuren, studie of verdienste. Het gaat immers niet om een vorm van kennis die iemand in bezit zou kunnen hebben. ‘God kennen’ is een activiteit, alleen én samen, een vorm van handelen, een manier van omgaan met elkaar die zich met het werkwoord ‘liefhebben’ laat omschrijven. God ‘kennen’ is synoniem voor als mens door God gekend worden, en dit betekent door God bemind zijn. Gaandeweg ontvangen wij een soort werkdefinitie van God. Wij oefenen ons in Godskennis, met vallen en opstaan. Wij beleven het samenkomen in de kerk als een ‘godsdienstoefening’.

Eerder in de eerste Johannesbrief lezen we dit:

> Dat wij God kennen weten we doordat we ons aan zijn geboden houden. Wie zegt ‘ik ken hem,’ maar zich niet aan zijn geboden houdt, is een leugenaar; de waarheid is niet in hem. In wie zich aan Gods woord houdt, is zijn liefde ten volle werkelijkheid geworden; hierdoor weten we dat we in hem zijn.[5]

Het gaat dus wel degelijk over de praktijk, maar niet als een ambitieuze vorm van perfectioneren. Waar het over gaat is de voortdurende functie van de liefde, om te beginnen in de relatie van een mens tot God, maar daarna, en in het verlengde daarvan, tussen de mensen onderling. Als God liefde is, hoe kunnen wij dan deel hebben aan die liefde? Wat is de realiteit van de presentie Gods in ons midden? Hoe kunnen mensen die liefde beleven in de werkelijkheid van de samenleving die ons omringt?

---

[4] Vgl. Nygren, A., *Eros und Agapè*, 2 dln., 1930. Brümmer, V., *Liefde van God en mens*, Kampen/Kapellen 1993.
[5] 1 Johannes 2, 3-5.

Als God liefde is, is liefde dan ook God? Mag je het omkeren? Met het bekende lied uit Taizé zingen we: ‘Ubi caritas, Deus ibi est,’ daar waar liefde is, daar is God. Het is duidelijk dat hier de gevende, de delende naastenliefde wordt bedoeld, de caritas (‘charity’), niet zozeer de eisende, voor zichzelf verlangde liefde, of de eigen daadkracht daaraan verbonden. En toch mag ook die er zijn, en kan Gods zegen ook daarin, al is dat in het onvolmaakte, altijd bewegende, zuiver menselijke, gevonden worden. Elkaar ‘kennen’ betekent in het Hebreeuws ook gemeenschap hebben met een geliefde.[6] Zo kunnen mensen en God elkaar vinden in gedeeld verlangen. Er mag waarachtig iets echt aards zijn in de beleving van liefde. Natuurlijk, maar laat daaraan ook een grens gesteld worden. Juist zo is God ons in Christus nabij gekomen, zoals we lezen in het eerste hoofdstuk van het vierde evangelie:

> Het woord is vlees geworden en het heeft onder ons gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de eniggeborene des Vaders, vol van genade en waarheid.[7]

‘Verlies elkaar niet als polarisatie dichtbij komt,’ de leus van de SIRE-campagne die mensen wil waarschuwen tegen onderlinge vervreemding, het is waarachtig in deze wereld vandaag geen overbodige boodschap. Reken op het vastlopen van communicatie! Het gaat om een geldig uitgangspunt voor de hele samenleving, ongeacht je geloofsovertuiging of je persoonlijk waarheidsbeleving. Het kan immers de beste vrienden overkomen dat wat voor de één een principieel uitgangspunt is, aan de ander als onbelangrijke bijzaak overkomt. De ene prioriteit kan in de praktijk onverenigbaar zijn met de andere. De één zegt het is wit, de ander zegt: zwart. En houdt elkaar dan maar eens vast in liefde. Juist op zo’n moment wordt je liefde op de proef gesteld. Communiceer dan eens op een geduldige wijze. Wat sommigen als een absoluut noodzakelijke handelwijze beschouwen, kunnen anderen als ongelofelijk irritant gedrag gaan ervaren. Klimaatsverandering en onze reactie daarop is maar een van de vele voorbeelden. Wel of niet vliegen; onze loyaliteiten en het Israëlisch-Palestijnse conflict; wel of geen vlees eten, noem maar op. Gastvrijheid voor asielzoekers? Ze vechten elkaar Loosdrecht uit. Wat begint als een goed gesprek, kan zomaar eindigen in het afbreken van vriendschap of het respectloos met elkaar omgaan. En daarmee is niemand en niets, ook de zaak waar men voor staat niet, mee gebaat.

---

[6] Grieks ‘ginooskoo’. Vgl. Hebreeuws ‘iaday’, bijv. in Genesis 4,1.
[7] Johannes 1,14 (NBG 1951).

Het lijkt wel of, naarmate problemen onoplosbaarder schijnen, de onverdraagzaamheid toeneemt. En op een bepaalde manier, mede door schaalvergroting misschien, en de moderne communicatiemiddelen, is dat ook wel zo. Pas op met e-mails en appjes. Als het er staat, dan staat het er zwart op wit, en kunnen eventuele misverstanden niet meer uit de weg geruimd worden. Je kunt elkaar beter spreken van aangezicht tot aangezicht. In de kern is het liefdeloos met de beleving van de waarheid omgaan een menselijk probleem van alle tijden. De oproep tot liefde was voor de vroege kerk geen obligate, geen vrijblijvende tekst. Lees maar in de brieven van Paulus en de Handelingen der Apostelen wat een drama's zich hebben afgespeeld in de vroege kerk. Ga de kerkgeschiedenis eens door. De dieptepunten liggen voor het oprapen. Machtspolitiek, vervolgingen, kruistochten, godsdienstoorlogen, de brandstapels en de inquisitie, het lag allemaal op de loer. De eeuwen zijn erdoor getekend. Wat voor de één waar was, was voor de ander pertinent onwaar. En toch zeiden ze allemaal te geloven in dezelfde God. De schrijver van de Johannesbrief had een vooruitziende blik. Hij wist bliksemsgoed waar hij het over had. Wat is hij slecht gelezen!

Door God erbij betrekken maakt de schrijver van liefde een werkwoord. Daarbij is liefde uit God geen hoge eis, maar een onvoorstelbaar kostbaar geschenk, een werkmodel dat je in de gemeente van Christus als onopgeefbaar uitgangspunt deelt met allen. Dat is voor de schrijver van de eerste Johannesbrief de sleutel, niet alleen naar de vrede in de gemeente, maar ook naar de betekenis van die gemeente als kerk in de wereld. Te beseffen dat je voor Gods aangezicht náást elkaar staat, nooit boven of onder de ander, doet aardse wijsheid relativeren. In de wijze waarop Jezus ons Gods liefde toont kunnen wij telkens weer inspiratie vinden, om, ook na ondergane nederlagen, wanneer wij onszelf tekort gedaan voelen, de weg naar de liefde terug te vinden en die liefde te gaan. Wij leren het aan anderen hun fouten en tekortkomingen te vergeven. Wij leren het ons zelf te voegen wanneer niet alles gaat zoals wij het hadden bedacht. Er zijn nu eenmaal hoofd- en bijzaken, en het besluit van een meerderheid kan betekenen dat wij ons in bijzaken moeten verzoenen met uitkomsten die niet onze voorkeur hadden. Dat betekent nog steeds niet dat wij ons daarom maar passief neerleggen bij grof onrecht, fundamenteel verkeerd inzicht, of onderdrukking. Wij mogen wat wij zien als de waarheid benoemen, maar die waarheid is in de gemeente van Christus bestemd om als een waarheid in liefde te functioneren. Maar het betekent wel dat wij omwille van het geheel van de gestalte van het levende lichaam van Christus in de wereld, blijven luisteren naar anderen, en bereid zijn ons tot de orde te laten roepen,

niet die van de ander, maar die van het Godsrijk van gerechtigheid en vrede.
Amen.

Uitzending en zegen
Als u vanhier gaat, besef het gezegende mensen te zijn. De bron van liefde die ons wordt aangewezen door Jezus messias, is onuitputtelijk, en doet niet anders dan overstromen. Ga eenvoudigweg staan onder die douche en laat je vervullen met de heilige Geest, dat is de geest van de vrede.

De genade van Jezus Christus,
de liefde van God,
de verbondenheid met de heilige Geest,
is immers met jullie allemaal.

Afbeelding voorzijde: Poster campagne SIRE 2026.